

קרבות "חמוטל-מכשיר" מנקודת הראות המצרית

עודד מגידו

כבר 40 שנה אנחנו מספרים את סיפור הקרב או הקרבות על "חמוטל".

במסגרת מחקר מקיף שאני עורך בשנה האחרונה על קרבות הבלימה בגזרה זו, למדתי שבעוד שאנחנו בחטיבה 421 התמקדנו ב"חמוטל", ועד היום עיקר השיח בחטיבה שלנו וגם בספרות שנכתבה על הקרבות בגזרה מתמקדת ב"חמוטל", למעשה "חמוטל" היתה חלק ממערך חטיבתי מצרי בפתחת ציר "פוטון". מטרתו העיקרית של מערך זה היתה חסימת ציר "פוטון" - ציר החת"מ בפני חדירה למרחבי התימרון של "מיסורי" ומרחב החווה הסינית, שהיו שטחי הערכות, פרישה והתארגנות של הדיביזיה ה-16 המצרית.

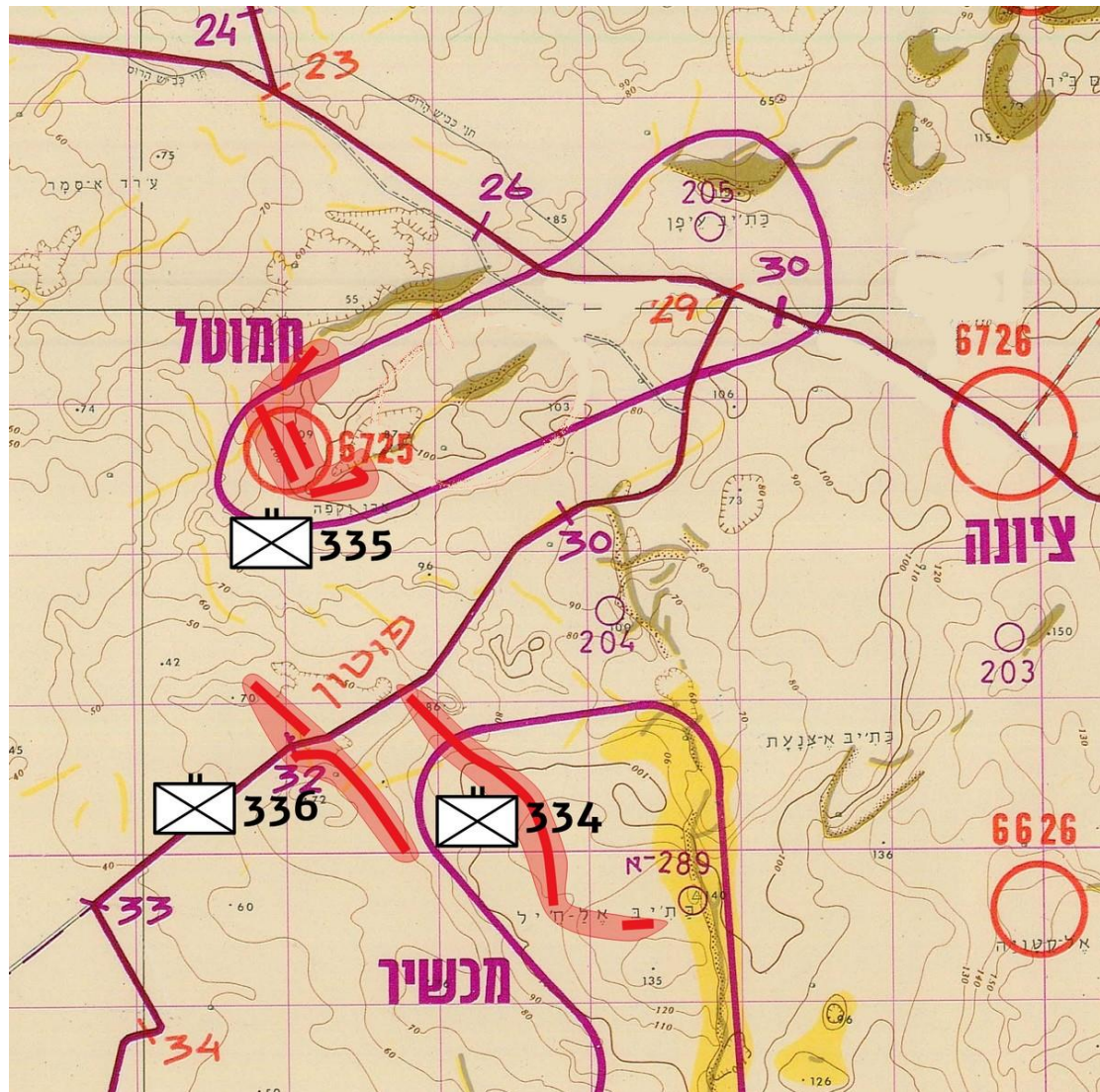
בצה"ל ראו ב"חמוטל" מתחם שבו מערך מצרי שמטרתו העיקרית שליטה על ציר "טליסמן" - ציר טסה-איסמעיליה. אלא שלא זה היה יעד הפרישה של הכוחות המצרים. על חסימת ציר "טליסמן" הופקדה דיביזיה 2, אשר הקימה את המערך שלה לבלימה על ציר "טליסמן" באיזור "נוזל", כ-5-6 ק"מ ממערב צפון-מערב ל"חמוטל". המערך בפתחת "פוטון", לעומת זאת, נועד למנוע חדירת כוחות צה"ל למרחבי התימרון של "מיסורי" ולמרחב החווה הסינית, ואכן עמד במשימה זו באופן מוצלח ומלא עד סיום המלחמה.

המצרים לא ניצלו את השליטה המשמעותית של "חמוטל" על ציר "טליסמן", ומשום כך גם בימים ובשעות שהתנהלה לחימה קשה על מתחם פתחת "פוטון", כולל על השטח הגבוה של "חמוטל" עצמה, מרחק של 1.5-2 ק"מ מציר "טליסמן", יכלו יחידות טנקים של צה"ל לנוע ללא הפרעה על ציר "טליסמן" מערבה, לפחות עד ציר "חזיזית". כך יחידות שלנו – חטיבה 421, בעת ההתקפה על פתחת "פוטון" בבוקר ה-9.10, וכך גם יחידות חטיבה 500 בתנועה אל צומת "טליסמן-חזיזית" בשעות אחה"צ (הלוך) והערב (חזור) של אותו יום.

"חמוטל" למעשה ננטשה, לפחות חלקית, ע"י המצרים למשך היממה שבין צהרי ה-9.10 לשעות אחה"צ של ה-10.10, כאשר באותו פרק זמן התנהלו קרבות בחלקים אחרים של מתחם פתחת "פוטון" שהמצרים נאחזו בהם. כלומר, בתפיסה המצרית "חמוטל" היתה בקטגוריה נמוכה יותר כשטח חיוני לעומת חלקי המתחם האחרים. אנשי גדוד 198 טוענים שהגיעו לראש "חמוטל" ב-9.10 אחה"צ, בחיפוש אחר טנקים ונעדרים שלהם, ולא נתקלו שם באויב.

המערך המצרי של פתחת "פוטון" לא "הסתדר" לפי ארגון השטח של מפת קוד "סיריוס" שלנו, אלא לפי ניתוח השטח של המתכננים המצריים. בהתאם, המערך שתפסו המצרים במרחב פתחת "פוטון" התבסס על התחפרות עיקר הכח בשני קווים גדודיים על ציר "פוטון", בין "פוטון

30 ל-32" [ראה מפה מס' 1] דווקא בשטח הנמוך, עם הקצאת כוחות לאגפים - לאיזורים הגבוהים של "חמוטל", שנקראה אצלם בשם "אבו ווקפה", וצפון "מכשיר", שנקרא אצלם בשם "כת'יב אל חיל". פיענוח תצ"א זה הוא פרי שילוב המידע מהמקורות המצריים עם פיענוח תצ"א שצולמה ב-9.10 בשעה 0945.

מפה מס' 1 - הערכות חטיבה 112 בפתחת "פוטון"

ומכאן אני מגיע לעאדל יוסרי. באמצע שנות ה-60 יוסרי היה קמ"ן חטיבה 7 חי"ר, שישבה באבו עגילה. אח"כ הוא יצא לחו"ל להשתלמות, ולא השתתף במלחמת 1967. חזר למצרים ב-1968 והתמנה לקמ"ן דיוויזיה 18 חי"ר, בגזרה הצפונית בתעלה, בתקופת שיקום הצבא לאחר המלחמה. קיבל דרגת סא"ל (מוקדם). בהמשך מונה לפקד על גדוד חי"ר 7, שהיה גדוד ותיק ובעל מוניטין בצבא המצרי. הגדוד ישב בגזרת פורט סעיד. באמצע 1968 הועבר הגדוד לגזרת ראס אל-עייש, שם פיקד על הגדוד בקרב שנערך נגד כוחותינו במקום, כנראה הפשיטה של סירת "שקד". בעקבות חשש של הפיקוד המצרי ממהלך של צה"ל בגזרת האי אל-בלאח,

נשלח עם גדודו לתגבר את ההגנה עליו. במרץ 1968 התמנה לרמ"ט חטיבת חי"ר שעוברת הסבה לחטיבה ממוכנת ומוצבת בזירת הים האדום, כנראה בעקבות מבצע "רביב" (הפשיטה המשוריינת במפרץ סואץ). בסוף 1970 עבר לשרת באגף המבצעים במטכ"ל, וביוני 1971 הועלה לדרגת עקיד (אל"מ) והתמנה למפקד חטיבת חי"ר.

עאדל יוסרי

בתקופה שלפני המלחמה יוסרי הכין את החטיבה שלו, חטיבה 112 לצליחה, וב-6.10 צלח איתה באיזור שמדרום לטוסאן, מדרום לאגם תמסח. בהמשך תתואר התקדמות החטיבה, אבל כאן אציין שיוסרי הוביל את ההשתלטות על מתחם פתחת "פוטון" בשעות אחר הצהריים של ה-8.10, ובעודו מנהל את הקרב מול גדוד 198 של חטיבה 500, בין 1630 ל-1700, פחות מחצי שעה לפני שאנחנו הגענו לגזרה, הוא חטף פגז ח"ש שהעיף את רגלו, ובכך סיים את המלחמה שלו. לאחר השיקום הוא כתב ספר שנקרא **מסע הרגל התלויה, מראס אל עייש ועד לראש הגשר**, שבו הוא מתאר את מסע הקרבות של החטיבה כפי שידוע לו מכלי ראשון עד לפציעתו, וכפי שנמסר לו ע"י מטה החטיבה והמג"דים על מה שהתרחש בימים שלאחר מכן.

חטיבה 112 כללה 3 גדודי חי"ר - 334-336 וגדוד טנקים אורגני T54 או T55, כ-30 טנקים. ע"פ התו"ל המצרי במלחמת יום הכיפורים, בתקן גדוד חי"ר מצרי היו 27 מרנ"טים מסוג RPG-7 (יתכן כי הגדודים תוגברו בצוותי מרנ"טים נוספים), ופלוגת נ"ט ובה 10 תול"רים מדגם B-10 או B-11. בנוסף, לחטיבת חי"ר היתה פלוגת טילי סאגר (12 משגרים), וסוללה בת 6 תותחי נ"ט 85 מ"מ. פקודת המבצע המצרית למבצע הצליחה הורתה על תיגבור דיביזיות החי"ר הצולחות בגדודי טילי נ"ט סאגר, שהשתייכו חיילית לארטילריה. לדיביזיה 16 הוקצה גדוד טילי נ"ט 35, ופלוגות גדוד זה הוקצו לחטיבות הדיביזיה. מכאן שעל פי התו"ל, שהמצרים הקפידו

מאד לעמוד בו במדויק, בחזית כל אחד מגדודי חטיבה 112 היו אמורים להימצא כ-50 כלי נשק נ"טיים לפי הפירוט הבא: RPG 27, 10 תול"רים, 8 משגרי סאגר (4 מהפלוגה החטיבתית ו-4 מהגדוד הדיביזיוני), 4-2 תותחי נ"ט 85 מ"מ.

מבחינת תרגולות קרביות, מיד עם הגעה ליעד החלה התחפרות בשוחות חבית אישיות. בתצ"א שלהלן נראה קטע מקו השוחות של גדוד 336 מדרום ל"פוטון". כל מי שהסתער על המערך בפתחת "פוטון" נתקל בשוחות האלה.

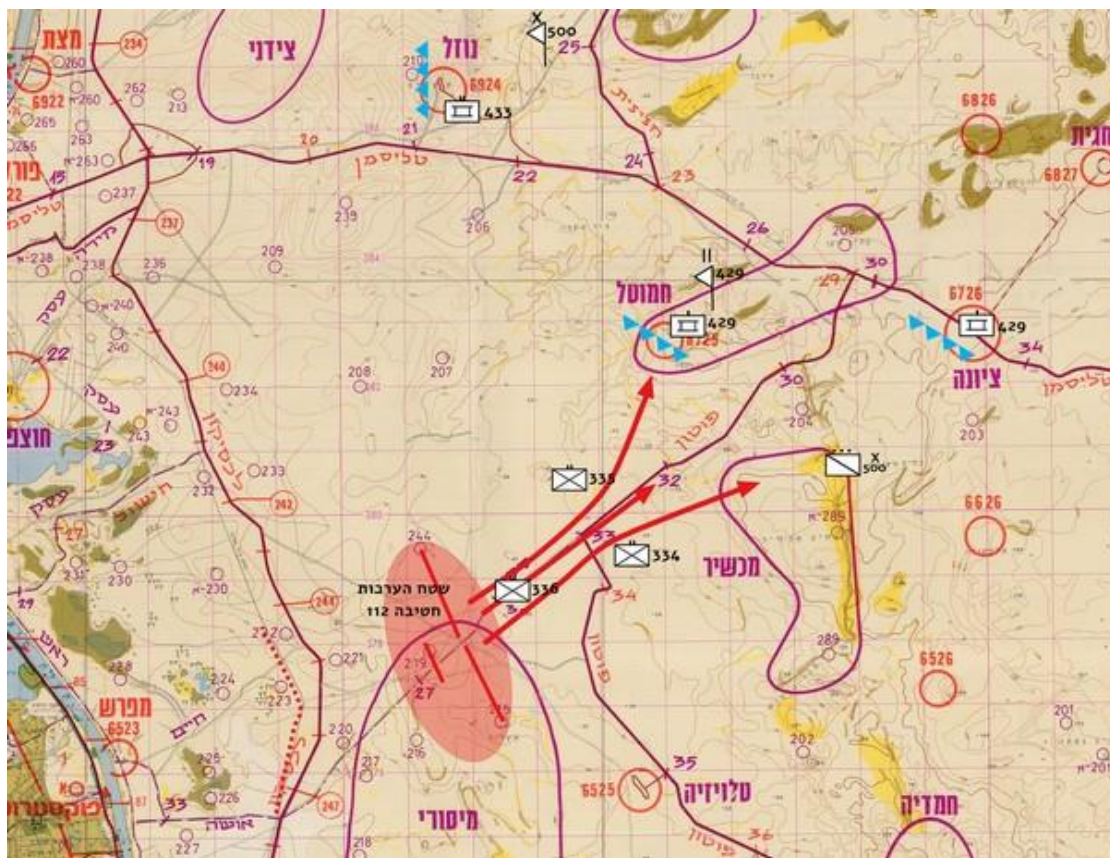
שוחות חבית מדרום לציר "פוטון" - תצ"א מתאריך 9.10.73

תרגולת נוספת היתה מיקוש, תחילה על פני השטח ובהמשך מיקוש חפור. בסופו של דבר הונחו בגזרת חטיבה 112 3,000 מוקשים.

חטיבה 112 החלה לצלוח את התעלה בגל הראשון של הצליחה ב-1400 ב-6.10, מדרום לאגם תמסח, והשתלטה על איזור צפון "מיסורי" (א-טאליה) עד 1730 של ה-6.10, תוך התנגשויות עם פלוגות גדוד 184 של חטיבה 14. החטיבה הקימה מערך הגנתי דמוי קשת במרחב

"מיסורי", שכלל התחפרות של החי"ר ויחידות הנ"ט שלה בשוחות אישיות, ומיקוש הקפי, תוך שהיא בולמת מה שהצטייר בעיני מפקדיה כמספר התקפות נגד קטנות של כוחותינו שלמעשה היו סיורים משוריינים מגדוד 184, ששלח מח"ט 14 כדי לנסות ולהעריך את עצמת האויב שהתפרש בגזרה.

ב-7.10 בשעות אחה"צ, קיבל המח"ט יוסרי ממפקדת דיביזיה 16 אתראה לקראת ההתקדמות לשלב הבא - המשלים, של הרחבת ראש הגשר, ובערב ה-7.10 קיים קבוצת פקודות חטיבתית לקראת התקפת יום המחרת. שעת ה-ש לתחילת ההתקפה נקבעה ל-8.10, ואמנם בשעה זו החלה תנועת החטיבה כמתוכנן ממערכיה במרחב "מיסורי". החטיבה יצאה להתקפתה לאחר הפגזה ארטילרית קצרה, שנמשכה כ-10 דקות, של גדוד ארטילרי שעמד ת.פ. שלה.

מפה מס' 2 - התקפת חטיבה 112 ב-8.10.73

חטיבה 112 נעה עם שני גדודים לפנים, כאשר החי"ר ויחידות הנ"ט נעים לפני הטנקים. על הכח המתקדם הופעלה ארטילריה ע"י חטיבה 500, ובהתקדמות נהרגו שניים ממפקדי הפלוגות המצריים, מירי הארטילריה הישראלית או מירי הטנקים של גדוד 429 שהיה ב"חמוטל". גדוד 429 שהיה מוקטן מאד, נסוג מפני ההתקפה המצרית. ככל הנראה נוצר דירוג בין הגדודים התוקפים, כאשר גדוד 334 בפיקודו של חסן בשר, התקדם מהר יותר באגף

השמאלי, ונערך על ראש "חמוטל" ומורדותיה הדרומיים. נוצר פער של כקילומטר וחצי בין הגדודים התוקפים. השעה היתה 1600. המח"ט הכניס פלוגה מעתודת הטנקים החטיבתית לסגירת הפער בין הגדודים התוקפים. גדוד 335 בפיקודו של אחמד אבו עלם, התקדם מימין, ונערך באיזור "פוטון 31" וצפון "מכשיר". גדוד חי"ר 336, בפיקודו של צלאח מג'אהד נערך בדרג שני, באיזור "פוטון 32". פלוגות הטנקים של גדוד הטנקים החטיבתי 222 הוקצו לשלושת גדודי החי"ר, וכך גם מחלקות פלוגת הנ"ט (טילי "סאגר") שהוקצתה לחטיבה מגדוד הנ"ט הדיביזיוני. בפרישה זו, שעקרונית לא השתנתה מהותית גם בימים הבאים, קלטה חטיבה 112 את התקפת חטיבה 500, ובהמשך את ההתקפה שלנו.

כאן נעזוב לזמן מה את יוסרי ונפנה למקור אחר. מולאזם (סג"ם) **מחמד עבד אל-מנעם יוסף** (לימים עמיד-תא"ל) היה מפקד מחלקה 3, בפלוגה 1, בגדוד 335, הגדוד שכבש את אבו וקפה. הוא "חמוטל". גם הוא מספר כיצד יצאה ההתקפה המצרית לדרך בשעה 1300 ב-8 לאוקטובר.

מולאזם מחמד עבד אל-מנעם יוסף

מולאזם יוסף מתאר 2 היתקלויות לפנות ערב תוך כדי ההשתלטות של הגדוד על "חמוטל". אחת מהן היא ההתקפה של גדוד 198. השנייה היא היתקלות ב-2 טנקים שלנו שאחד מהם הושמד, ויכול להיות שזה תיאור חלקי של התקפת גדוד 429, או של התקפת פלוגה מ' מגדוד 257 על "חמוטל".

אנחנו עוברים ל-9.10 בבוקר. כזכור יוסרי נפצע ופונה בערב הקודם, ומכאן יוסרי מדווח מתוך התחקירים שהוא ואחרים ערכו. להלן הפרטים הרלבנטיים לחטיבה 421 :

גדוד 335 - זה שב"חמוטל", בלם מספר התקפות נגד רצופות של האויב שבוצעו כל אחת על ידי שתי פלוגות טנקים. אלה התקפות של החטיבה שלנו.

1. יוסרי מתאר רב"ט בשם סיד אל-שחאת שהטיל את עצמו מתחת לטנק אויב ועימו מוקש. הוא התפוצץ עם הטנק ונהרג. טנק של פלוגה כ' מגדוד 3 עלה על מוקש ב"חמוטל" בבוקר ה-9.10.

2. רב"ט מוחמד סיד השמיד בתול"ר B-10 טנק שני לאויב, ונהרג.

3. חייל בשם נגיב עודאללה נפצע כשירה בבזוקה לעבר טנק, אך הפגז החליק מעל הטנק ולא חדר אותו, וצוות הטנק גילה אותו ופגע בו במקלע הטנק. אנחנו מכירים יותר מאירוע אחד כזה ב-9.10.

4. תיאור נוסף שמתאים למה שידוע לנו הוא הסיפור על צוות נ"ט שהשמיד נגמ"ש שלנו. לפי יוסרי הנגמ"ש ליווה טנק ישראלי שנפגע והתחיל להתפוצץ. צוות הנגמ"ש עזב את הכלי שלו, שעמד מאחורי הטנק ואחר כך חזר אליו. אז שוגר לעבר הנגמ"ש טיל, שעבר מעל הטנק הפגוע, פגע בנגמ"ש, ולדבריו השמיד את כל הצוות. לנו ידוע על פלוגת החרמ"ש מגדוד 184 שהשתתפה בחילוץ אנשי "פורקן", ו-3 נגמ"שים שלה נדפקו על "חמוטל". חלק גדול מאנשיה חולצו ע"י גדוד 3. יתכן שמה שיוסרי מתאר הוא שאנשי הנגמ"ש יצאו לחלק נפגעים מכלי אחר וחזרו לכלי שלהם ואז נפגעו.

מעדותו של המולאזם יוסף אנחנו למדים :

1. עם בוקר יום שלישי, ה-9 באוקטובר, בסביבות השעה 06:00 גדוד 335 ספג התקפה של כח בעצמה של 20-30 טנקים - זו התקפת גדוד 264.

2. בעקבות התקפה זו באה התקפה של כמות כפולה מזו - זו התקפת 2 הגדודים האחרים של החטיבה - 599 ו-257. בהתקפה זו השתתפו גם נגמ"שים - אותו כח חילוץ של גדוד 184.

3. במהלך הקרב נהרג החלל השני ממחלקתו, והוא חייל נושא מקלע, שנהרג לאחר שהתקרב אליו אחד הטנקים, ודרס אותו בזחליו.

4. בשלב זה גדוד 335 כבר נלחם ללא טנקים, "מכיוון שהאויב השמיד את הטנק האחרון שהיה איתנו כבר בהתקפתו הראשונה".

5. הקרבות נמשכו מהשעה 06:00 ועד השעה 10:00, ובשל עוצמתם, "נצרכה רוב התחמושת שהיתה בידינו".

6. בעקבות ההתקפה, ולדבריו לצורך תרגולת הפעלת "אש על מוצבינו" גדוד 335 נסוג מעמדותיו ב"חמוטל".

מכאן אני מגיע לגנרל **גמאל חמאד**. חמאד, אלוף (ליוואא) בדימוס של צבא מצרים. ותיק מלחמת העולם השנייה, מהפכת הקצינים, ניהל את המפקדה המשותפת המצרית-סורית בדמשק בעת מבצע קדש, מילא מגוון של תפקידי הדרכה, מטה ופיקוד בצבא המצרי. ספרו

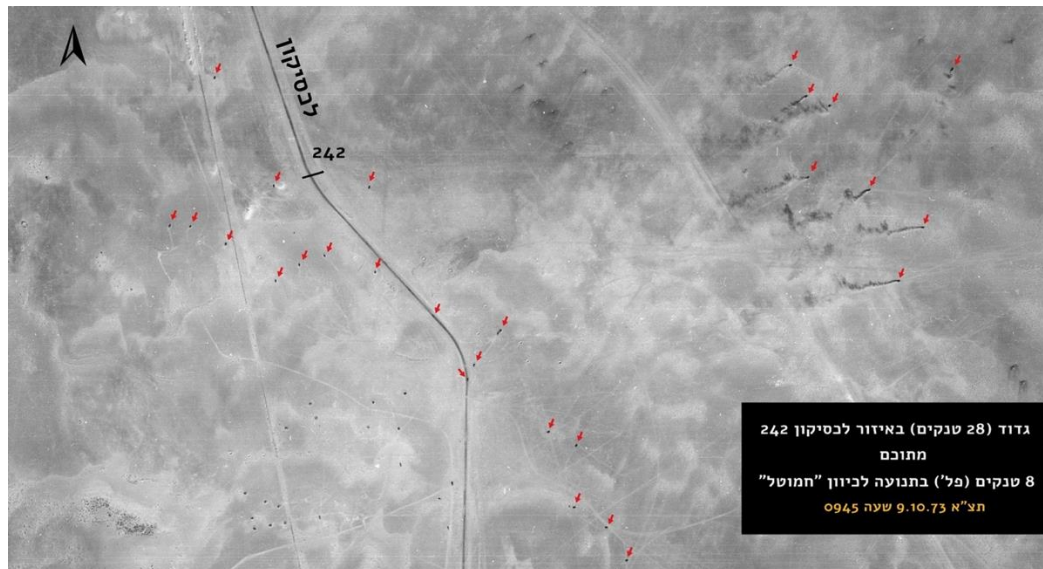
גנרל גמאל חמאד

"**המערכה המלחמתית בחזית המצרית**", שיצא לאור ב-1989. קיבל את פרס הספר המצרי הטוב ביותר על מלחמת 1973. פרקים מספרו של חמאד מופיעים באתר חטיבה 14. יש שם הרבה חומר מעניין בקשר לפעילות החטיבה שלנו בצליחה ובפשיטה המשוריינת, והבאתי מידע ממנו במאמר על הפשיטה המשוריינת שמופיע באתר החטיבה שלנו. כאן אני רוצה להתמקד במה שכותב חמאד על קרבות ה-9.10 ובהמשך על קרב השב"ש ב-14.10.

כך מתאר גנרל חמאד את קרבות ה-9.10 בגזרה שלנו מנקודת ראותו :

1. החל מהשעה 06.30 פתח האויב בהתקפות נגד חזקות על חזית דיוויזיה 16 חי"ר, בעוצמה המוערכת כגדוד שריון על החטיבה השמאלית של הדיוויזיה [הכוונה לחטיבה 112 –ע.מ.], כשהמטרה היא לבחון את מערכי ההגנה של הדיוויזיה, ואיתור גזרותיה החלשות, כהכנה להנחתת התקפת נגד עיקרית בכיוון זה, במטרה להבקיע את ראש הגשר של הדיוויזיה, ולשבש/לערער את מערך ההגנה המצרי בגזרה הצפונית של החזית.
2. האויב המשיך בהתקפותיו לאורך כל חזית הדיוויזיה, וביצע ארבע התקפות רצופות תוך 4 שעות בלבד.

3. מחשש שהאויב ינסה להבקיע את מערכי ההגנה המצריים בנקודת החיבור בין דיוויזיות 16 ו-2 חי"ר, שהיתה הגזרה החלשה ביותר בקו ההגנה, הורה מפקד הארמיה למפקד דיוויזיה 16 חי"ר לקדם גדוד טנקים מחטיבה 14 שריון שבדרג השני של הדיוויזיה, כדי שיתפוס קו בלימה משמאל למערך ההגנה של הדיוויזיה, ממערב לאזור אבו וקפה ["חמוטל" - ע.מ.], כדי למנוע מהאויב כל אפשרות לחדור בכיוון זה. הגדוד הזה חנה ב"לכסיקון 242". איתרנו אותו בתצ"א של 090945, ואנחנו רואים שהצילום תפס את הגדוד כשהפלוגה הראשונה שלו יצאה לדרך.

4. מחשש לניצול ה"תפר" בין דיוויזיה 2 חי"ר ודיוויזיה 16 חי"ר על-ידי האויב, וחדירתו למערכי דיוויזיה 2 חי"ר, הורה מפקדה של דיביזיה 2 לקדם גדוד חי"ר ממוכן כדי שיתפוס מערך הגנה ממערב לתובה אל-שג'רה ["נוזל" - ע.מ.], יחד עם עתודת הנ"ט של הדיוויזיה. כן הורה על שינוי הערכות גדוד טנקים מחטיבת שריון 24, שסופחה לדיוויזיה, כדי שיחזק את אבטחת האגף הימני של הדיוויזיה.

בהמשך מתארים יוסרי והמולאזם יוסף את קרבות אחר הצהריים על צפון "מכשיר". זוהי פרשה לא ידועה בהקשר של הגזרה הזאת, של התקפת גדוד 410 של חטיבה 600 בפיקודו של הסמג"ד חיים אלקן על אותו מתחם של פתחת "פוטון", שהסתיימה בנפילת 9 חללים, השארת 4 טנקים, שניים מהם ממש למרגלות "חמוטל" ושניים על המורדות המערביים של "מכשיר", ונפילת 5 לוחמים, בהם המ"פ אהרן נרקיס, בשבי. וכך מתאר יוסרי את ההתקפה הזאת:

"האויב תקף התקפת נגד על גדודו של עלם 3 פעמים, והצליח לחדור למערך ההגנה שלו בשעה 13:00 בצהריים. האנשים השמידו את הטנקים שלו בנשק הנ"ט הקצר שבידיהם, ורימוני הנ"ט. שני טנקים נשרפו ושניים נשבו על ידינו. הם הניפו דגלים לבנים כדי להיכנע, ואח"כ התברר כי הם הניפו את מפותיהם, והפכו אותן לדגלי כניעה."

כאשר שאלתי את אהרן נרקיס מה תגובתו לסיפור הזה הוא אישר אותו והסביר : מכיוון שבטנק של פנר מכשיר הקשר היה מקולקל הדרך היחידה לתקשר הייתה בסימני דגלים/ מפות. כך נראה אותו אירוע עצמו משני צידי המתרס...

כאשר הגיעו לשטח אנשי אית"ן לחפש את נעדרי גדוד 410 בתחילת 1974, טנק אחד מה-4 היה חסר בשטח, ונעדר שהיה בו, בשם דוד טלמור, נמצא לפי הדו"חות במרחק 10 ק"מ מהגזרה, ולא היה לכך הסבר. עד שהגענו לספרו של יוסרי, והנה פתרון התעלומה :

"עבד אל-והאב אל-ג'דאווי, אחד ממפעילי נשק הנ"ט, נהג את טנק הפאטון 60 השלם לעורף. איך עשה זאת? מנוע הטנק פעל, הוא נכנס לתוכו, ניסה לנהוג בו, והצליח, וקיבל את עיטור הרפובליקה."

יוסרי גם מספר שבקרבות היום הזה נהרג מפקד יחידת הנ"ט של גדוד 334, נקיב (סרן) דמרדאש.

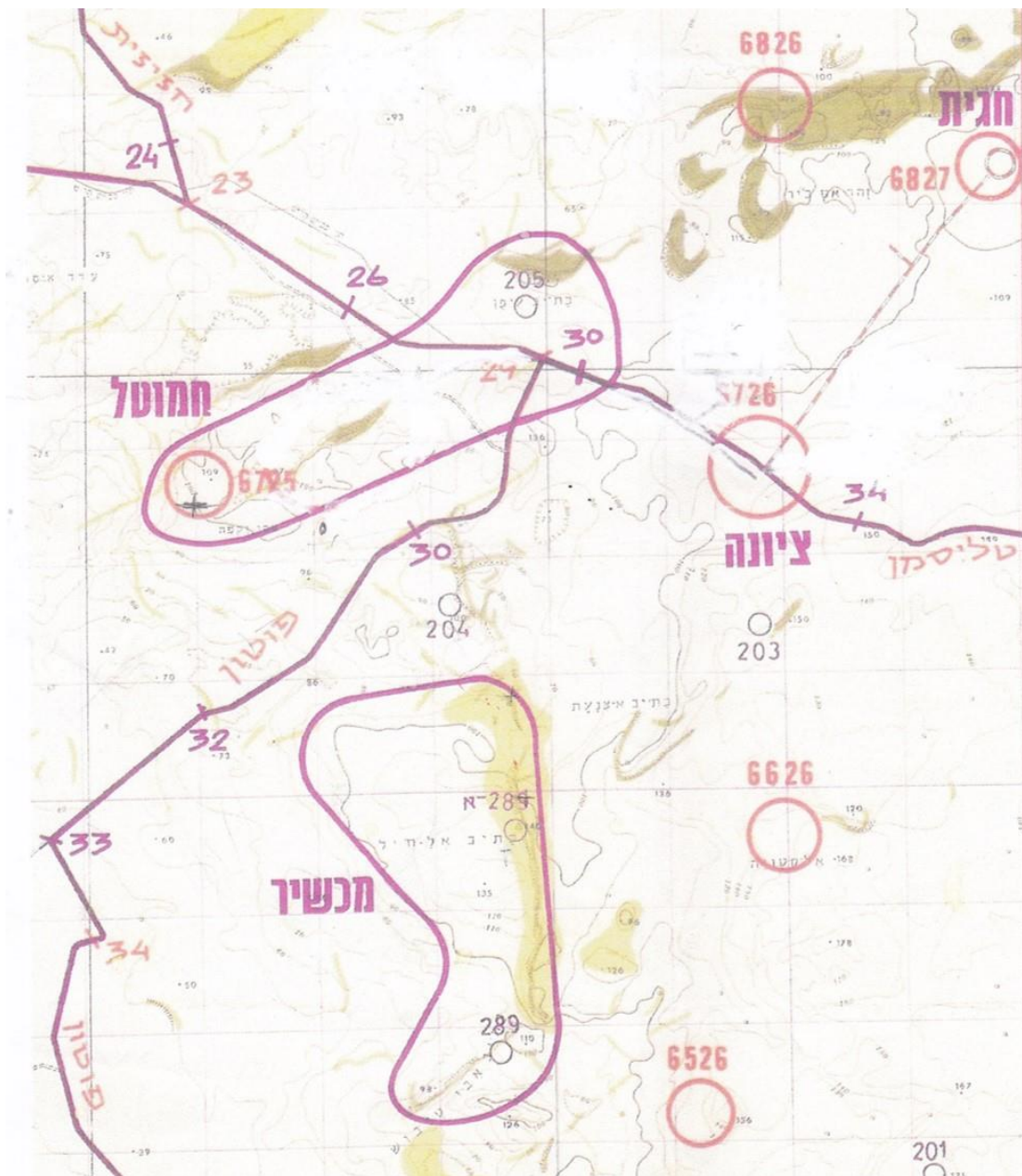
ומכאן ל-10.10. בלילה שבין ה-9.10 ל-10.10 הגיעו ידיעות מודיעיניות שהמצרים דיללו את המערך ב"חמוטל" או נטשו אותו, ועל גדוד 257 הוטלה משימה לעלות ל"חמוטל" עם כח טנקים קטן של סיירת שקד בזחל"מים ועם נגמ"ש עם אנשי רב"צ לאתר נעדריים ואולי אם יהיה מזל גם פצועים ששרדו מקרבות היומיים הקודמים. המשימה לא צלחה. מ-4 טנקים של פלוגה מ' שעלו על היעד נפגעו 3, טנק אחד נשאר ביעד עם 2 נעדריים וקת"ק שהצטרף לטנק המ"פ נהרג. על היעד עצמו לא מצאו חי"ר מצרי, והטנקים נפגעו מהמתחם בפתחה למטה ומ"מכשיר". והנה, המולאזם יוסף מאשר את הידיעות המודיעיניות. ראינו כבר קודם שב-9.10 הם נסוגו מ"חמוטל", והוא מתאר כיצד ב-10.10 פלוגתו קיבלה פקודה לחזור ולהשתלט על "חמוטל", אבל זה נמשך למעשה כל היום, ורק בערב הגיעו לשם חזרה והתחפרו שם. לפני כן במהלך היום, הוא נשלח עם מחלקתו לאבו וקפה היא "חמוטל" "כדי לקבור את גופות חללינו שנפלו בקרבות יום האתמול, ולהביא את הנשק והציוד שהיה איתם". יצאתי יחד עם האנשים לשדה הקרב והתחלנו לקבור את חללינו, ולאסוף את כלי נשקם. ב-1600 יצא הגדוד לכבוש מחדש את אבו וקפה, והגיעו אליה בערב, התחפרו שם מחדש. מסביבם נמצאו מספר טנקי אויב מושמדים ושרופים עד היסוד.

ומכאן לתיאור קרב השב"ש ב-14.10 מול החטיבה שלנו ע"י הגנרל חמאד :

1. בשעה 0630 בבוקר ה-14 לחודש התחילה דיביזיה 21 המשוריינת לנוע להתקפה בחסות הרעשה אווירית וארטילרית.

2. בשעה 0800 נתקלו כוחות הדיביזיה בהתנגדות חזקה מעמדות מוכנות של האויב בקו כללי אל קטויה ["אדום 6626"] - נקודה 146 ["סגול 203"] - כת"ב עייפן ["סגול 205"].

3. חטיבה 14 המצרית הצליחה להתקדם כחמישה ק"מ לקו הכללי כת"ב אל צ'נעא - כת"ב עייפן, אך נאלצה לעצור מול ירי טנקים ומערך הנ"ט "ממוצב האויב המבוצר שהוכן מראש בנקודה 146 [סגול 203]".

מפה מס' 3 - גזרת השב"ש - 14.10.73

4. מפקד דיביזיה 21 הורה למפקד חטיבה ממוכנת 18 שבדרג השני של הדיביזיה לנוע לאיזור א-טאליה [צפון "מיסורי"], בכוונת להיכנס לקרב בכיוון כת"ב אל חיל [צפון "מכשיר"] מימין [מדרום] לחטיבה 14 שריון. כוונת מפקד הדיביזיה היתה להשתמש בחי"ר שיפעל רגלית כדי לסייע לטנקים להשמיד את כוחות האויב שמנעו מחטיבה 14 להתקדם, במיוחד בנקודה 146 [סגול 203].

5. כן סייע להתקפת דיביזיה 21 ריכוז גדול של אש ארטילרית בו נטלו חלק אגד הארטילריה של ארמיה 2 ואגדי הארטילריה של דיביזיה 21 המשוריינת ודיביזיות 16 ו-2 חי"ר, שהתמקד בהפגזת עמדות האויב שבלמו את התקדמות דיביזיה 21, ועל עמדות תותחי האויב שבעומק.

6. חטיבה 14 המשיכה להילחם בעקשנות ממערכיה בקו כת"ב אל צ'נעאט – כת"ב עייפן נגד ההתנגדות הקשה של האויב בנקודה 146. דיביזיה 2 חי"ר החלה לסייע לחטיבת השריון והגנה על אגפה השמאלי באש תותחיה ואמל"ח הנ"ט שהפעילה. כאשר האויב ביצע את התקפת הנגד שלו באגף הימני של החטיבה [14] בשתי פלוגות טנקים מתוגברות בחי"ר מממוכן, הסתייעה חטיבה בעתודת הנ"ט של דיביזיה 2 שנפרסה באגף הימני שלה כדי לבלום את התקפת הנגד והשמדה 5 טנקי אויב [יתכן שכאן מדובר על האיגוף של גדוד 257 שבו נפגע טנק מפלוגה מ'].

7. הנשיא סאדאת הגיע בסביבות השעה 1330 בצהרי ה-14 לחודש למרכז 10 [מוצב הפיקוד העליון המצרי – ע.מ.]....ופריק אוואל אחמד איסמעיל [שר ההגנה] דיווח לו כי ההתקפה לאורך כל החזית לא השיגה הצלחה, וכי הכוחות המשוריינים והממוכנים שנטלו בו חלק בגזרות הארמיות 2 ו-3 ספגו אבידות כבדות בטנקים, שהגיעו לידי 250 טנקים.

8. בשעה 1330 הפך מצבה של דיביזיה 21 חמור....חטיבה 14 שריון ספגה התקפה אווירית מרוכזת ואש צפופה וישירה של טנקים וטלי נ"ט SS11. נשאר לה 44 טנקים. סה"כ איבדה הדיביזיה כ-50% מן הטנקים שלה, וזה אם כוללים במנין הטנקים שלה את הטנקים של החטיבה הממוכנת שלא לקחה חלק בלחימה.

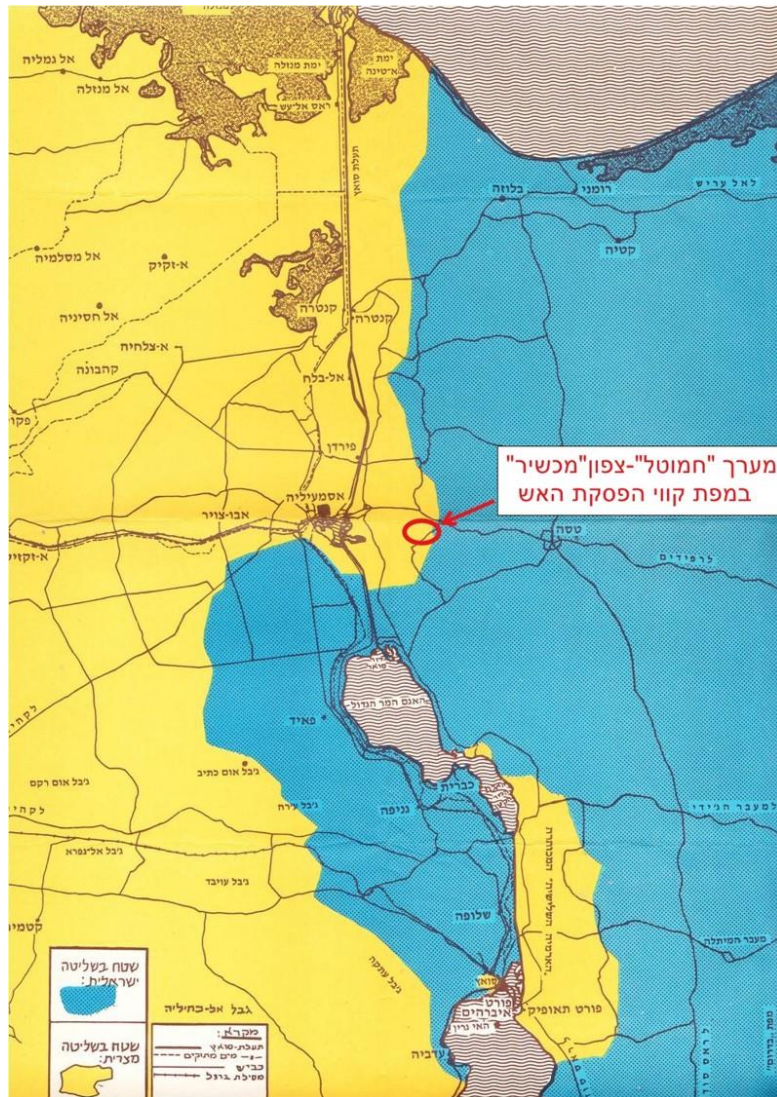
9. למרות האבידות הכבדות שספגה דיביזיה 21 המשוריינת והמצבים הקשים שניצבה בפניהם במהלך פיתוח ההתקפה בבוקר ה-14 לחודש, נלחמה הדיביזיה היטב מול האויב, ואיבדה מספר גדול מאנשיה ומן הטנקים שלה, אך התנאים הלא מתאימים והטעויות הטקטיות שנעשו גרמו לכך שהדיביזיה לא הצליחה למלא את המשימה שהוטלה עליה.

עד כאן תיאורי הקרבות שנוגעים לסיפור הלחימה של החטיבה שלנו. חטיבה 112 נשארה באיזור והדפה עוד 2 התקפות. האחת של גדוד 429 ב-19.10, והשנייה של גדוד 227 מחטיבה 274 – חטיבת הטיראנים, ב-21.10. גם על קרבות אלה מספרים המקורות המצריים.

בפברואר 1974, הגיע צוות של אית"ן יחד עם אהרן נרקיס, שחזר מהשבי, לחפש את נעדרי גדוד 410 בפתחת "פוטון". הם עמדו ליד אחד הטנקים של הגדוד שהיה בשטח, ולא מצאו את נעדרי הצוות. מעמדת חי"ר במרחק של כמה עשרות מטרים ירדו כמה חיילים מצריים ושאלו אותם מה הם מחפשים, והם הסבירו. כאן, אמרו החיילים המצריים, והצביעו על תלולית סמוכה,

כאן קברנו אותם לאחר הקרב. אלה היו אנשי חטיבה 112, שעדיין החזיקו באותו קו, 5 חודשים לאחר המלחמה.

מפת הסיום של קרבות ה-8.10 היתה למעשה מפת הקו הסופי של ההתקדמות המצרית ממזרח לתעלה, ובגזרה זו של חטיבה 112, נמצאת הבליטה המשמעותית ביותר שהשיגו המצרים מעבר לקו ציר החת"מ מזרחה בכל גזרת התעלה.

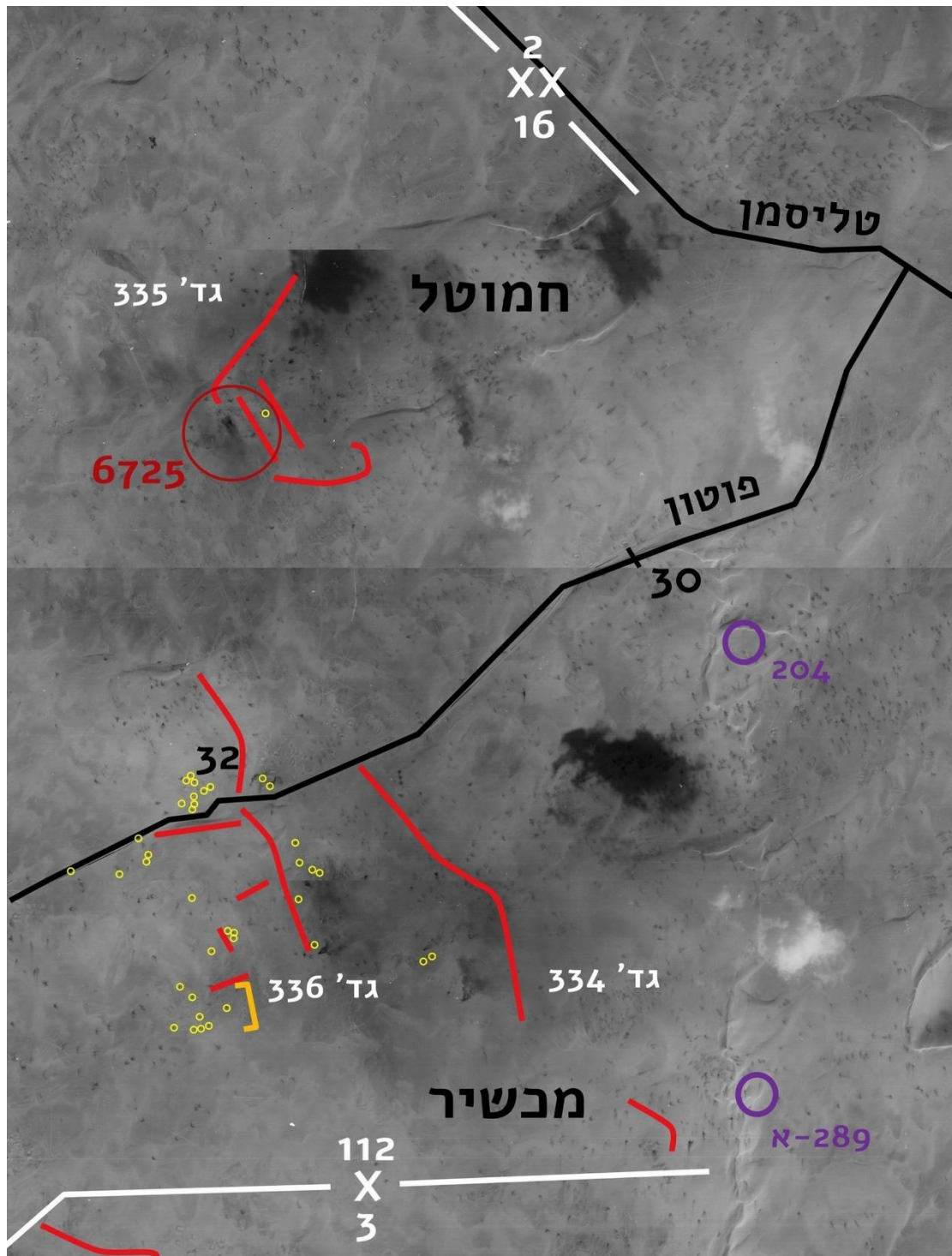

מפה מס' 4 - פתחת "פוטון" במפת קווי הפסקת האש

עאדל יוסרי, לאחר החלמתו התמנה לראש אגף המחקרים בצבא המצרי ובהמשך ליועץ צבאי לליגה הערבית. הוא היה גיבור לאומי במצרים, ובצבא המצרי כינויו היה "בעל הרגל התלויה", כשם הספר. יוסרי נפטר לפני כמה חודשים.

לא מעט ממפקדי חטיבה 112 התקדמו בצבא המצרי לאחר המלחמה. מיודענו המולאזם יוסף הגיע לדרגת עקיד - תת אלוף. המס"ח גוהארי הגיע לדרגת ליזואא (אלוף).

לא מעט ממפקדי דיביזיה 16 הגיעו לעמדות בכירות בצבא המצרי, והבולט שבהם מוחמד חוסיין טנטאווי (מג"ד 16 בחטיבה 16, שיחידות טילי הסאגר שלו פגעו בטנקים של גדודים 599 ו-257 בבוקר ה-16.10, ואשר בלם והדף את התקפת גדוד 890 בליל ה-16.10-17.10), שהיה שר ההגנה ושליט מצרים בתקופת הביניים אחרי נפילת מובראק. גם מפקד הארטילריה של ארמיה 2 – אבו ר'זאלה - הגיע לכהונת שר ההגנה.

פרישת חטיבה 112 בפתחת "פוטון" - פיענוח התצ"א מה-9.10 שעה 0945